

A Gyöngyösi Sár-hegy természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési terve

1. Természetvédelmi célkitűzések

- a jellegzetes földtani képződmények, és a természetes, táj jellegét meghatározó földfelszíni formák megőrzése, a talajdegradációs folyamatok kiküszöbölése,
- a természetes növénytakaságok és természetközeli élőhelyek (erdők, gyepek, cserjések, nádasok) megőrzése, a termőhelynek nem megfelelő, nem őshonos, vagy invazív fajokból álló életközösségek és mesterségesen kialakított ültetvények területének csökkentése mellett,
- a védett és fokozottan védett növény-, és állatfajok, illetve védett gombafajok megőrzése, élőhelyük fenntartása különös tekintettel az alábbi fajokra: sápadt lednek (*Lathyrus pallescens*), bugás veronika (*Pseudolysimachion spurium* subsp. *foliosum*), hosszúfüzérű harangvirág (*Campanula macrostachya*), ezüstös útifű (*Plantago argentea*), vastaggallyú körte (*Pyrus nivalis*), magas borsó (*Pisum elatius*), nizzai zörgőfű (*Crepis nicaensis*), kereklevelű buvákfű (*Bupleurum rotundifolium*), magyar tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), nagy szikibagoly (*Gorthyna borelii lunata*), fűrészlábú szöcske (*Saga pedo*), selymes cserjecincér (*Cortodera holosericea*), ráncos gyászbogár (*Probatiscus subrugosus*), szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*), sztyeplepke (*Catopta trips*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), pannongyík (*Ablepharus kitaibelii fitzingeri*), kerti sármány (*Emberiza hortulana*), füleskuvik (*Otus scops*).
- a területen élő védett és fokozottan védett fajok által reprezentált, egyedülálló életközösségek megőrzése,
- a terület egyéb funkciójának – felüdülés, bemutatás, kutatás – biztosítása a fentiekkel teljes összhangban.
- a terület további, természetvédelmi célú tudományos kutatásának biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- Az erdők, sztyeprétek, sziklagyepek, stb. értékes életközösségeinek megőrzése, a védett és fokozottan védett növény- és állatfajok egyedszámának, állományának fenntartása és erősítése természetvédelmi kezeléssel és hagyományos területhasználati módok visszaállításával.
- Az arra alkalmas gyepterületeken - a terület eltartóképességét figyelembe véve - a legeltetés megengedhető juh és kecske vegyes állománnyal a természetvédelmi kezelés részeként. A legeltetésre alkalmas területet a természetvédelmi kezelésért felelős szerv jelöli ki.
- A nem őshonos fajokból álló erdők termőhelynek megfelelő őshonos fajokkal történő átalakítása és természetközeli erdőhasználattal való megőrzése.
- Az őshonos fajokból álló erdők biológiai sokféleségének megőrzése természetközeli erdőhasználattal.
- Természetvédelmi kezeléseket megalapozó és azokat továbbfejlesztő kutatások végzése.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok védelme

- A remetebarang és az „ördögszántás” jelenlegi állapotában fenntartandó.

3.1.2. Táj- és kultúrtörténeti értékek

— A Szent Anna kápolna, a kőgátak, valamint az ásott kutak jelenlegi állapotukban megőrzendők.

3.1.3. Látogatás

— Látogatás során csak a meglévő és kijelölt utakon lehet közlekedni. A természetvédelmi terület szabadon látogatható, azonban a fokozottan védett természeti értékek megóvása érdekében a természetvédelmi hatóság - a természetvédelmi kezelésért felelős szerv kezdeményezésére - a turistautakról történő letérést korlátozhatja.

3.1.4. Oktatás, bemutatás

—Az oktatás és bemutatás helyszínéül a meglévő természetismereti tanösvény vonalát kell választani.

3.1.5. Kutatás, vizsgálatok

— Kiemelkedő fontosságú feladat a terület botanikai és zoológiai vizsgálata, monitoring rendszer működtetése, valamint a természetvédelmi kezelések eredményeinek nyomon követése. A természetvédelmi területen a kutatást részben az igazgatóság végzi, az egyéb szakembereknek a kutatáshoz a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges, munkájukról részletes jelentést kötelesek küldeni a természetvédelmi kezelőnek.

3.1.6. Terület- és földhasználat

— Tájidegen fajok telepítése a védett területen tilos. A területen esetlegesen megjelenő tájidegen vadfaj (muflon) eltávolítása szükséges.

— A tervezési területen zárttéri vadtartás tilos.

— A vadállományt a természetes vadeltartó képességnek megfelelő szinten kell tartani, a körzeti vadgazdálkodási tervben és az üzemtervben foglaltaknak megfelelően, a természetvédelmi célokkal összhangban.

— A természetvédelmi kezelésért felelős szerv kezdeményezheti a vadászati létesítmények helyének felülvizsgálatát.

— A területen új építmény (épület, kerítés, kilátó, vonalas létesítmény) létesítése tilos, kivételt képeznek a legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges ideiglenes épületek és építmények, amelyek a természetvédelmi érdekeket nem sértve létesíthetők.

— Bánya létesítése tilos.

3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Gyep művelési ágú területek kezelése

— Gyepes felületése, vegyszerek (kivéve az invazív fűszárú növényfajok irtásához felhasználtak), bioregulátorok, a talaj termőképességét befolyásoló kemikáliák használata tilos.

— A kézi bozótirtás során a keletkező fűszárú hulladék égetése tilos, összegyűjtése kupacollással vagy gépi aprítással történhet. Az aprítékot a területről el kell szállítani. A bozótirtások során az őshonos ritka, illetve védett cserje- és fafajok, a kultúrtörténeti szempontból jelentős, értékes genetikai állományú gyümölcsfajták egyedei kímélendők.

— A kaszálást lehetőség szerint alternáló kaszával kell végrehajtani térben és időben mozaikolva. A kaszálás csak a terület 2/3-át érintheti.

— A legeltetésre alkalmas területeken maximális állatlétszám nem haladhatja meg a 0,2 állategység/ha mennyiséget.

3.2.2. Erdők kezelése

- Telepített, nem őshonos fajokból álló erdők állományát középtávon a termőhelynek megfelelő őshonos fajokkal kell felváltani erdőszerkezet-átalakítás útján, elegyes erdőt létrehozva.
- A melegkedvelő tölgyesek tisztásai fenntartandók. Beerdősülésüket meg kell akadályozni, illetve beerdősítésük tilos.
- A fakitermelés munkaműveleteit – kivéve az erdő védelme érdekében szükséges beavatkozásokat – vegetációs időszakon kívül lehet végezni.
- Erdőápolási és -védelmi munkák során kemikáliák használata csak kivételes esetben és a természetvédelmi hatóság engedélyével végezhető.
- A nem őshonos fajokból álló erdők kivételével a egészségügyi termelés tilos.
- Új feltáró utak létesítése tilos.
- Az őshonos fajokból álló erdőállományokban csak természetvédelmi célú erdőkezelés történhet.
- Félszáraz gyepeken, sziklagyepeken, üde réteken rakodó létesítése tilos.
- Az erdőgazdálkodás során biztosítani kell 20%-nyi holt faanyag visszahagyását.
- A fenti előírásokat az erdőrészlet szintű kezelési tervben meghatározott üzemmód figyelembevételével a körzeti erdőtervben kell érvényesíteni.

3.2.3. Művelés alól kivett területek kezelése

- A Szent Anna-tó (Sás-tó) területén a nád évenkénti aratása, fagyos téli időszakban, a nádterület 2/3-ának mozaikos, kézi erővel vagy géppel történő levágásával és lehordásával kell, hogy megtörténjen.
- A területen új utak létesítése, a meglévők szélesítése, szilárd burkolattal történő ellátása tilos.
- A kivett kopárság művelési ágú terület kezelésére a gyepek kezelésénél leírtak az irányadók.